

KUN 2016/76

BEHOV AV YTOR OCH LOKALER FÖR KONST OCH KULTUR 2017-2030

2016-09-06
Anna Hörnsten
Utvecklingsledare kultur
Kultur- och fritidsenheten

Sammanfattning

Fram till år 2030 planerar kommunen att bygga minst 20 000 nya bostäder, vilket kommer att öka Nackas befolkning till omkring 140 000 invånare. För att kommunen ska kunna utveckla service, välfärdstjänster och utbud i takt med den snabba befolkningsökningen, ska nämnderna årligen ta fram kapacitetsutredningar till kommunstyrelsen gällande behov av anläggningar och ytor för verksamheten. Denna kapacitetsutredning lyfter fram viktiga förutsättningar och behov inom kulturnämndens verksamhetsområde. Rapporten ska utgöra underlag för kommande beslut och planering inom fastighets- och stadsbyggnadsprocessen.

Välfärdsverksamheterna behöver växa i takt med befolkningsökningen för att tillgodose efterfrågan hos såväl dagens, som blivande nackabor. Det är utmanande då bristen på lämpliga ytor och lokaler för kulturverksamhet är påtaglig redan i dagsläget. Inom den närmaste femårsperioden planeras två bibliotek, ett kulturhus, ett flertal lokaler för musik- och kulturskoleverksamhet, samt produktionslokaler för professionell konst och kultur att rivas med anledning av planerad stadsbyggnadsutveckling. Det skapar möjligheter att förbättra och utveckla lokaler och ytor för kulturverksamhet. Kultur- och fritidsenhetens bedömning är att det under den närmaste femårsperioden finns behov av ytterligare totalt cirka 7 600 kvm verksamhetsyta för konst- och kulturverksamhet. Bedömningen grundas på befolkningsökningen samt dagens efterfrågan från medborgare, föreningsliv och övriga aktörer inom kultursektorn. Ytbehovet utgår även från att Nacka ska bygga stad, vilket medför ökade behov av publik verksamhet. Uppskattat ytbehov förutsätter olika former av samnyttjande mellan verksamheter, vilket ställer krav på effektiva samarbetsprocesser i planering och utformning av lokalerna.

I beräkningen av det totala ytbehovet ingår inte behoven av ytor i stadsmiljön och inte heller det heltäckande behovet av lokaler för musik- och kulturskoleverksamhet. Dessa behov förutsätter en fördjupad utredning gällande vilken kapacitet som faktiskt finns tillgänglig under attraktiv tid i grundskolelokaler. Detta arbete inleds under hösten 2016. För att uppnå ökad tillgänglighet och resurseffektivt nyttjande av skollokaler behövs investeringar i ett modernt, lättillgängligt och konkurrensneutralt system för lokalbokning, samt passagesystem. Det skapar även förutsättningar för medborgare att genomföra spontan, egenorganiserad kultur- och fritidsverksamhet i dessa lokaler. Baserat på den stadsplanering som kommunen lagt fram, drar kultur- och fritidsenheten slutsatsen att omkring 5 500 kvm av ovan totala ytbehov behöver vara färdigställt senast år 2021, och resterande lokalytor år 2026. Det förutsätter snabb och tydlig beslutsordning, samt en effektiv planeringsprocess mellan berörda parter, såväl inom som utanför kommunens organisation. Lokaltillgången i Saltsjö-Boo är svag samtidigt som ökningen av antalet barn förväntas bli störst i detta område. Därför planerar kultur- och fritidsenheten att genomföra en fördjupad analys och kartläggning av tillgängliga lokaler och utbyggnadsplaner i Saltsjö-Boo snarast möjligt.

I takt med den tilltagande urbaniseringen rivs fastigheter som i många fall under lång tid, och i andra fall mer temporärt, fungerat som lokaler eller ytor för kulturaktiviteter och professionell kulturproduktion. Sammantaget kan detta leda till att medborgarnas efterfrågan inte kan mötas i tillräcklig omfattning, samt att nödvändig produktion av konst och kultur hotas. Detta är en aspekt som behöver tillvaratas i den fortsatta stadsbyggnadsprocessen i samverkan med byggherrar och fastighetsägare.

Innehållsförteckning

1	Bakgrund och förutsättningar.....	5
1.1	Politiska beslut och styrdokument.....	5
1.1.1	Majoritetsprogrammet.....	6
1.1.2	Kulturnämndens ansvar och mål	6
1.1.3	Mål och budget.....	6
1.1.4	Biblioteksstrategi.....	7
1.1.5	Konst i det offentliga rummet.....	7
1.1	Omvärldsanalys.....	7
1.1.1	Trendspaning- framtidsanalys	8
1.1.2	Befolkningsprognos.....	9
1.1.3	Utmaningar och utvecklingsområden	11
1.1.4	Tillgänglighet, jämställdhet och integration	12
1.1.5	Närhetsprincip.....	13
2	Musik- och kulturskoleverksamhet	14
2.1.1	Musikskoleverksamhet.....	14
2.1.2	Musikskolornas planerade tillväxt	14
2.1.3	Kulturkursverksamhet	16
2.1.4	Förutsättningar och lokalbehov	16
2.1.5	Medborgarnas efterfrågan	18
3	Bibliotek	18
3.1	Nyckeltal och tillgänglighet	19
3.2	Bibliotekens utvecklingsbehov	20
4	Kulturhus och scener	21
4.1	Kulturhus	21
4.1.1	Dieselverkstaden.....	23
4.1.2	Älta Kulturknut.....	24
4.1.3	Fisksätra Folkets Hus	24
4.1.4	Boo Folkets Hus.....	24
4.1	Scener och produktionslokaler.....	24
5	Behov per kommundel	25
5.1	Älta	25
5.1	Kvarnholmen – Finnboda – Henriksdal.....	27
5.2	Sickla – Plania – Finntorp – Alphyddan	28

5.3	Centrala Nacka – Järla – Nacka strand – Bergs gård.....	29
5.4	Skuru – Ektorps – Saltsjö-Duvnäs.....	31
5.5	Björknäs – Tollare	31
5.6	Södra Boo – Boo gård	32
5.7	Orminge, Norra Boo, Kummelnäs.....	32
5.8	Fisksätra	33
5.9	Saltsjöbaden.....	34
5.10	Uppskattade investeringskostnader	35

Tabell 15. Behov nya anläggningar utifrån rimligt utbud utifrån dagens brist, beräkning inflyttning och för ett önskvärt utbud..... 36

6	Slutsatser och prioriterade insatser.....	36
6.1.1	Det här väntar om hörnet	37

I Bakgrund och förutsättningar

Denna behovs- och kapacitetsutredning utgår från tidigare politiska beslut, genomförd kapacitetsutredning 2015¹, brister och bedömd efterfrågan i dagsläget², förväntad befolkningsökning, jämförelser med andra kommuner och bedömda nyckeltal, i den mån de finns att tillgå. Konst- och kulturverksamhet är mångfacetterad, vilket försvårar övergripande volymberäkningar kopplat till lokaler och ytor. Utredningen tar även hänsyn till social hållbarhet, trender och omvärldsanalyser.

Planeringen av kulturnämndens lokalförsörjning utgår även från nedan punkter:

- antal barn och ungdomar inom respektive område
- jämställdhet och medborgarnas olika förutsättningar
- samverkan och möjlighet till synergier
- tillgänglighet, attraktivitet och trygghet vid utformning och placering av anläggningar och lokaler
- förutsättningar för en mångfald kulturaktörer att verka i kommunen på lika villkor

För övrigt baseras behoven på synpunkter och omdömen som inhämtas årligen genom kundundersökningar och observationer inom musik- och kulturskoleverksamheten,³ liksom återkommande dialog med föreningslivet och kulturanordnarna i kommunen. Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen ligger också till grund för en del av de ställningstaganden som görs i denna behovsanalys.

I.1 Politiska beslut och styrdokument

Nacka kommuns vision är *Öppenhet och mångfald* och visionen för Nacka stad är *Nära och nyskapande*. Nackas kulturpolitiska program, som omfattar kommunens alla verksamheter, anger följande fem fokus:

- Nackabornas lust, motivation, intresse och förmåga att uppleva, skapa och aktivt välja kulturella aktiviteter.
- En kreativ och god inre och yttre livsmiljö.
- Ett levande, lokalt kulturliv av hög kvalitet med möjlighet till möten mellan professionella kulturutövare och nackabor.
- Kulturförmedling för att höja kunskapen, nå nya målgrupper och öka tillgängligheten till kultur.
- Kulturarven

¹ Kapacitetsutredning - Behov av ytor och lokaler för konst och kultur (KUN 2015/41-860)

² Marknadsundersökning gällande efterfrågan musik- och kulturskoleverksamhet i Nacka 2016

³ Resultat 2016 kundundersökning inom musik- och kulturskoleverksamheten i Nacka

1.1.1 Majoritetsprogrammet

I programmet som formulerats av kommunens politiska majoritet pekas bland annat följande riktningar ut;

- Utveckla Nacka som besöks- och turistkommun
- Kultur är en viktig sammanhållande kraft som skapar livskvalitet för många.
- Olika kulturell bakgrund är berikande och det är bra att olika kulturer och traditioner kan mötas och komma till uttryck i Nackasamhället.
- Behov av mötesplatser och lokaler för kultur och fritid måste klargöras tidigt i planeringsprocessen så att de blir naturliga inslag i områdena.
- Kulturutbudet ska följa utvecklingen när Nacka får fler invånare.
- Alla barn som växer upp i Nacka ska kunna utvecklas utifrån sina förutsättningar. Trygga familjer, bra skola och rika möjligheter till kultur och idrott skapar bra möjligheter för det.

1.1.2 Kulturnämndens ansvar och mål

Kulturnämnden ansvarar för barn- och ungdomskulturverksamhet och övrig kulturverksamhet enligt följande:

- Musikskoleverksamhet för barn och ungdomar
- Kulturstöd till kulturföreningar, organisationer och ungdomar
- Stöd till kulturverksamhet inom alla konstformer och bidra till utveckling
- Säkerställa tillgång till kommungemensam barnkultur
- Lokalhistoriskt arkiv
- Kommunens konstsamling.
- Konst i det offentliga rummet och remissinstans i frågor om gestaltning/fysisk planering
- Biblioteksverksamhet

Följande strategiska mål har antagits av kommunfullmäktige för kulturnämndens verksamhet 2016:

- Medborgarna har tillgång till ett varierat och lokalt kulturutbud av hög kvalitet
- Barn och unga erbjuds en mångfald av skapande kulturaktiviteter
- Nacka kommuns kulturhistoria är tillgänglig
- Nackas offentliga konst är tillgänglig
- Medborgarna involveras i att påverka kulturutbudet
- Biblioteken i Nacka bidrar till läslust hos Nackas medborgare
- Kulturaktiviteterna är välbesökta och efterfrågade av medborgarna

1.1.3 Mål och budget

Mål och budget för år 2015-2017 pekar ut följande områden som kulturnämnden ska fokusera på:

- Nära och nyskapande. För att kulturverksamheten ska vara lättillgänglig med god kvalitet för alla behövs en väl utbyggd infrastruktur av flexibla fysiska och digitala arenor som är anpassade för konst- och kulturverksamhet.
- Läslust, kunskap och demokrati. Läskunnighet och läsförståelse är förutsättningar för en individs möjlighet att kunna påverka sin livssituation och utgör en hörnsten i demokratin.

- Samverkan, mångfald och ökad valfrihet. Samspelet mellan kommun, företag, forskning och utveckling kan bidra till investeringar för såväl en hållbar utveckling som goda förutsättningar för kreativa näringar och enskilda kulturaktörer att etablera sig och bedriva verksamheter i kommunen.
- Hög kvalitet och kostnadseffektivitet. Fokus ska ligga på att utveckla digitalisering, beställning och kvalitetsstyrning inom nämndens ansvarsområde med syfte att hitta nya produktiva sätt att arbeta som leder till mervärden och även frigör ekonomiska resurser.

1.1.4 Biblioteksstrategi

Strategi för folkbibliotek i Nacka kommun antogs i kommunfullmäktige den 20 juni 2011. De nationella kulturpolitiska målen handlar om grundläggande demokratiska värderingar med yttrandefriheten som grund och utgångspunkten - att alla ska ges möjlighet att delta i kulturlivet där folkbiblioteken har en viktig funktion är grunden för denna strategi. För Nacka kommun med en snabb växande befolkning är det viktigt med en strategi som kan tillgodose de framtida behoven. I kommunens strategi för folkbibliotek i Nacka anges bland annat att, "Folkbibliotekens verksamhet ska kännetecknas av allsidighet, öppenhet, hög kvalitet och kreativitet i takt med samtiden. Biblioteken ska vara centralt placerade i Nackas kommundelar" och visionen är "Öppna bibliotek – för lust och mening". Målen för biblioteken i Nacka är följande:

- **Öppenhet**
Lättillgängliga bibliotekstjänster, generösa öppettider och utbud utifrån kundens behov.
- **Lust**
Stimulera medborgarna till läsande, språkutveckling, berättande och bildning.
- **Mening**
Bidra till en digital jämlikhet och ge förutsättningar för fri åsiktsbildning.

1.1.5 Konst i det offentliga rummet

Konstnärlig gestaltning och utformning av det offentliga rummet har stor betydelse för platsens attraktivitet och människors välbefinnande. Dagens konst är morgondagens kulturarv. Den ska berätta något om oss och den tid vi lever i för kommande generationer. Konst ska komma in tidigt i stadsplaneringen för att bästa resultat och resurseffektivitet ska uppnås. Nacka kommun har fattat beslut om följande vision för arbetet med offentlig konst; *Den öppna konsten ska bjuda in, beröra och berika människor och mötesplatser.* Följande tre strategiska grundvalar ska gälla:

- Offentlig konst ska vara kommunicerad och tillgänglig.
- Det offentliga rummet som plats för konst ska utvecklas medvetet och över tid.
- Det ska finnas en tydlig ansvarsfördelning och process för arbetet med offentlig konst.

1.1 Omvärldsanalys

Nacka går, i likhet med andra delar av världen, mot ett mer heterogent samhälle med ökad mångfald och en utveckling där vi både kommer att ha fler äldre och fler barn. Till följd av befolkningstillväxten ställs det höga krav på den långsiktiga planeringen för att bevara och utveckla hållbara kulturmiljöer, tillgodose medborgarnas behov av konst, kultur och bibliotekstjänster, samt skapa förutsättningar för kulturaktörer och konstnärer att verka i det

framtida Nacka. Redan i dagsläget är bristen stor gällande ytor och lokaler för konst och kulturverksamhet.

1.1.1 Trendspaning- framtidsanalys

För att ge oss i kast med en analys av de framtida behoven av ytor och lokaler för konst- och kulturverksamhet, samt undersöka vilka omvärldsförändringar och trender som påverkar utvecklingen inom detta område, har vi utgått ifrån frågan *”Vilka är de mest avgörande förändringarna i omvärlden och närvärlden som påverkar behoven av ytor och lokaler för konst- och kulturverksamhet i Nacka fram till 2030?”*

Genom trendspaning i mindre grupperingar och genom studier av en mängd olika skrifter, artiklar och omvärldsrapporter inom kulturområdet, identifierades initialt ett tjugotal trender, varav flera på olika sätt kan ses som besläktade eller kopplade till megatrender som är pådrivande av förändring inom flertalet samhällsprocesser. De megatrender som bedömts ha störst inverkan på utvecklingen av ytor och lokaler för konst- och kultur är framför allt urbanisering och digitalisering. I tabellen nedan presenteras de nyckeltrender som kultur- och fritidsenheten har identifierat som viktiga för den fortsatta lokalplaneringen.

Tabell 1. Nyckeltrender som förutsätts ha stor inverkan på planeringen av ytor och lokaler för konst- och kulturverksamhet i Nacka.

Nyckeltrender	Beskrivning
Tunnelbanan kommer	Tunnelbaneutbyggnaden skapar nya lokala identiteter och nya definitioner av centrum/periferi i kommunen och regionen.
Fler och nya medborgare - ny lokal identitet	Med en ökande befolkning och nya stadsdelars framväxt kommer ökande och nya behov av möjligheter att mötas, spegla och reflektera över nya lokala identiteter.
Kulturens platser - interaktiva "multiarenor"/obegränsade rum.	Behov av fler öppna, kostnadsfria offentliga rum som mötesplatser för dialog och, skapande. Nya plattformar med ett brett utbud och stora möjligheter att interagera. Flera aktörer i samhället, intresserar sig för kultur som värdeskapande.
On-demand/pop-up och rörlig infrastruktur för kultur	Ökande krav på levande urbana ”on-demand-öppna” och ”pop-up-betonade” miljöer och mötesplatser som är tillgängliga 24/7. Konst och kultur kan allt oftare upplevas i oväntade sammanhang som skapar behov av tillgång till mer mobil infrastruktur för att kunna genomföra kultur på temporära platser.
Utanförskapet och klyftorna växer	Fler grupper och individer står utanför, deltar inte i kulturlivet eller tar del av utbudet på grund av bland annat; socioekonomiska faktorer, kunskapsklyftor, otillgänglighet eller brist på relevant utbud.

Digitalisering av kulturproduktion och konsumtion	Nya sätt att skapa och ta del av kultur utvecklas. Etablerade former, platser och omständigheter att verka på utmanas.
Ökad efterfrågan på fria platser och lugna oaser	Kommersialisering och digitalisering driver på ökande behov av ”nedkopplade platser”, ”lugna” och ”fria” platser.
Gamification	Spelutveckling och intresse för olika spel och rollspelsutveckling är på stark frammarsch, vilka påverkar och inlemmas i nya områden och verksamhetsfält. Det ställer nya krav på ytor och lokaler för verksamheter i allt från små till mycket stora sammanhang.
Vad är en stad? Vilken stad vill vi ha?	Intresse för frågor inom urbaniserings- och stadsutvecklingsprocesser är allt mer en del av människors allmänna kunskaper och ökande önskan om att kunna påverka. Organisationer och medborgare har ett ökande intresse av dialog och medskapandeprocesser.

1.1.2 Befolkningsprognos

Fram till år 2030 planerar kommunen att bygga minst 20 000 nya bostäder, vilket kommer att öka Nackas befolkning till omkring 140 000 invånare. Åldersfördelningen per kommundel visas i tabellerna nedan.

Tabell 2. Antal invånare i åldern 3 – 6 år och per kommundel i Nacka kommun år 2016 – 2030

Kommunområde	2016	2021	2026	2030
SICKLAÖN	1 811	2 265	3 017	3 210
Danviken, Henriksdal, Finnberget, Kvarnholmen och Finnboda	307	593	803	866
Alphyddan, Talliden, Finntorp, Ekudden, Sickla Tallbacken, Nysätra och Hästhagen	422	463	654	697
Järla sjö, Vikdalen, Jarlaberg, Nacka centrum, Lillängen, Storängen och Skogalund	529	652	930	1 022
Duvnäs-Utskog, Skuru, Ektorp, Ekängen, Saltängen och Saltsjö-Duvnäs	553	557	630	625
SALTSJÖ-BOO	2 084	2 391	2 550	2 527
Björknäs, Hjortängen, Eknäs, Tollare	548	665	680	671
Hasseludden, Kummelnäs, Vikingshill, Rensätra, Krokhöjden, Orminge, Mensätra, Källvägsområdet	844	1 027	1 105	1 097
Kil, Eriksvik, Lännersta, Dalkarlsområdet, Boo gård, Gustavsvik	692	699	765	759
FISKSÄTRA/SALTSJÖBADEN	1 051	1 160	1 324	1 383
Fisksätra	495	616	674	644
Saltsjöbaden	556	544	650	739
ÄLTA	883	924	1 016	976
TOTAL	5 829	6 740	7 907	8 096

Tabell 3. Antal invånare i åldern 7 – 20 år och per kommundel i Nacka kommun år 2016 – 2030

Kommunområde	2016	2021	2026	2030
SICKLAÖN	5 250	6 216	7 736	9 375
Danviken, Henriksdal, Finnberget, Kvarnholmen och Finnboda	606	1 012	1 704	2 227
Alphyddan, Talliden, Finntorp, Ekudden, Sickla Tallbacken, Nysätra och Hästhagen	1 095	1 343	1 655	1 870
Järsla sjö, Vikdalen, Jarlaberg, Nacka centrum, Lillängen, Storängen och Skogalund	1 569	1 748	2 231	3 079
Duvnäs-Utskog, Skuru, Ektorp, Ekängen, Saltängen och Saltsjö-Duvnäs	1 980	2 113	2 146	2 199
SALTSJÖ-BOO	7 052	8 195	8 932	9 155
Björknäs, Hjortängen, Eknäs, Tollare	1 561	2 031	2 274	2 379
Hasseludden, Kummelnäs, Vikingshill, Rensätra, Krokhöjden, Orminge, Mensätra, Källvägsområdet	2 966	3 359	3 774	3 968
Kil, Eriksvik, Lännersta, Dalkarlsområdet, Boo gård, Gustavsvik	2 525	2 805	2 884	2 808
FISKSÄTRA/SALTSJÖBADEN	3 621	3 832	4 238	4 494
Fisksätra	1 333	1 515	1 950	1 573
Saltsjöbaden	2 288	2 317	2 288	2 307
ÄLTA	2 556	3 161	3 552	3 589
TOTAL	18 479	21 404	24 458	26 613

Tabell 4. Antal invånare i åldern 21 år och uppåt per kommundel i Nacka kommun år 2016 – 2030

Kommunområde	2016	2021	2026	2030
SICKLAÖN	27 946	34 443	42 879	47 876
Danviken, Henriksdal, Finnberget, Kvarnholmen och Finnboda	5 552	7 680	10 001	10 994
Alphyddan, Talliden, Finntorp, Ekudden, Sickla Tallbacken, Nysätra och Hästhagen	7 621	8 284	9 934	10 356
Järsla sjö, Vikdalen, Jarlaberg, Nacka centrum, Lillängen, Storängen och Skogalund	8 042	11 591	15 755	19 391
Duvnäs-Utskog, Skuru, Ektorp, Ekängen, Saltängen och Saltsjö-Duvnäs	6 731	6 888	7 189	7 135
SALTSJÖ-BOO	21 676	24 891	26 620	27 229
Björknäs, Hjortängen, Eknäs, Tollare	5 226	6 980	7 019	7 020
Hasseludden, Kummelnäs, Vikingshill, Rensätra, Krokhöjden, Orminge, Mensätra, Källvägsområdet	10 543	11 594	12 695	13 170
Kil, Eriksvik, Lännersta, Dalkarlsområdet, Boo gård, Gustavsvik	5 907	6 317	6 906	7 039
FISKSÄTRA/SALTSJÖBADEN	13 574	14 229	15 443	15 854
Fisksätra	6 000	6 397	6 975	7 047
Saltsjöbaden	7 574	7 832	8 468	8 780
ÄLTA	8 204	9 523	10 893	11 105
TOTAL	71 400	83 086	95 835	102 064

I ovan prognoser för befolkningsstillväxten kan man utläsa att det förväntas bli en ökning av antalet barn i åldern 3-6 år, med ungefär 2 000 barn fram till år 2026, därefter sker en avmattning fram till 2030. För åldersgruppen 7-20 år sker ökningen med ungefär 6 000 individer fram till år 2026, för att sedan mattas av något för den sista fyraårsperioden. Det är framförallt i

kommundelen Saltsjö-Boo som ökningen är brant, 1 100 fler individer, under den första femårsperioden fram till 2021 och drygt 700 för nästa femårsperiod. I den här kommundelen är tillgången till ytor och lokaler för kultur dessutom svag i nuläget vilket skapar ett accentuerat behov av snabba insatser.

Vad gäller befolkningen över 20 år sker den stora ökningen med drygt 24 000 invånare under de första två femårsperioderna. En något mindre ökning för den sista fyraårsperioden. Kultur för vuxna eller unga vuxna har under många år varit förhållandevis lägre prioriterat än kultur för barn och unga. Det är dock viktigt för hela Nackasamhället att även inkludera denna växande grupps behov av konst- och kulturverksamhet som ett led i att uppnå målet om bästa utveckling för alla. Barn och ungdomar behöver ofta stöd och vägledning av vuxna för att upptäcka och få del av konst- och kulturverksamhet. Det gör att vuxnas kulturvanor kan vara mönsterbildande för barn och ungdomar.

Nyanlända

Antalet nyanlända med uppehållstillstånd kommer att växa i Nacka de närmaste åren. Under 2015 kom 116 personer och i år planeras boende för 366. Under år 2017 beräknas behov av boenden för cirka 500 individer. Därutöver bosätter sig nyanlända på egen hand i Nacka. Av de som kommit till kommunen är cirka 54 procent vuxna och 44 procent barn. Alla bor i olika kommundelar. Kommunen har ansvar för 328 ensamkommande barn varav 135 bor i Nacka. Goda möjligheter att delta i Nackas kulturverksamhet och olika aktiviteter på fritiden är en viktig del i välkommandet och integrationsarbetet för alla nyanlända.

1.1.3 Utmaningar och utvecklingsområden

En stor utmaning för kommunen är att välfärdsverksamheterna behöver växa i takt med befolkningsökningen för att tillgodose efterfrågan hos såväl dagens, som blivande nackabor. Utmaningen blir dessutom större då bristen på lämpliga ytor och lokaler är påtaglig redan i dagsläget. Inom den närmaste femårsperioden planeras två bibliotek, ett kulturhus, ett flertal lokaler för musik- och kulturskoleverksamhet, samt produktionslokaler för professionell konst och kultur att rivas. Under samma period beräknas befolkningen inom nämndens prioriterade målgrupper barn och ungdomar 3-20 år att öka med omkring 3 800 individer. Det ställer stora krav på effektivitet i planering och genomförande, vilket bland annat förutsätter ett välutvecklat samarbete mellan kommunens olika enheter i stadshuset.

Kommunen behöver dessutom ta höjd för att ta emot och integrera nyanlända och ensamkommande flyktingbarn samtidigt som dagens trend med ökade klyftor och utanförskap behöver utjämnas.

Ett utvecklingsområde är att överbygga revirtänkandet inom delar av utbildningsverksamheten och tillgängliggöra fler grundskolelokaler för kultur- och fritidsaktiviteter under eftermiddag/kväll. Utmaningen är att våga fatta övergripande beslut om lokalanvändningen och skapa långsiktigt hållbara strukturer för kultur- och fritidsverksamhet i skollokaler. Det förutsätter bland annat investeringar i en modern och konkurrensneutral lokalbokning, samt moderna passagesystem för att fungera optimalt. Det skapar även förutsättningar för medborgare att genomföra spontan, egenorganiserad kulturverksamhet.

I takt med den tilltagande urbaniseringen rivs fastigheter som i många fall under lång tid, och i andra fall mer temporärt, fungerat som lokaler eller ytor för kulturaktiviteter och professionell kulturproduktion. Sammantaget kan detta leda till att medborgarnas efterfrågan inte kan mötas i tillräcklig omfattning, samt att nödvändig produktion av konst och kultur hotas. Detta är en aspekt som behöver tillvaratas i den fortsatta stadsbyggnadsprocessen i samverkan med byggherrar och fastighetsägare.

1.1.4 Tillgänglighet, jämställdhet och integration

I den statliga utredningen *Kön, makt och statistisk* (SOU 2007:108) fastslås att kultur är en viktig arena för kvinnor och män att utöva sina demokratiska rättigheter. I de nationella kulturpolitiska målen från 2009 anges att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att detta ska ske på lika villkor. Dessa övergripande mål ska vara vägledande för kommuner och landsting⁴. Enligt Nackas kulturpolitiska program ska kommunen bland annat fokusera på: ”*Kulturförmedling för att höja kunskapen, nå nya målgrupper och öka tillgängligheten till kultur.*”, vilket även bör inkludera jämställdhetsperspektivet.

Enligt Rambölls rapport, finns få studier som analyserat kommunal kulturverksamhet ur ett genusperspektiv. Däremot ”finns ett antal studier och undersökningar på nationell nivå som genomgående visar en tydlig obalans i hur kultur allmänt konsumeras och utövas. Vidare finns studier som visar att offentliga medel inom kommunal kulturverksamhet fördelas ojämnt mellan kvinnor och män, flickor och pojkar⁵. Skillnaderna är större när det handlar om idrotts- och fritidsverksamhet⁶, men skillnader finns även inom kulturverksamhet även om de inte är lika stora.

Trots att fördelningen visar lägre variation än inom idrottsverksamheter, finns det anledning att ta i beaktande hur snedfördelningen dels påverkar kulturdeltagande bland medborgarna och i förlängningen även hur lokalförsörjning och lokalkapacitet utformas utifrån användning och resursfördelning. Kommunen fyller därför en viktig roll i att verka för ett mer jämställt kulturliv och har också möjlighet och mandat att påverka jämställdhetsutvecklingen.

En kommun kan genom sin styrning främja jämställdhet på olika sätt, främst genom fördelning av resurser men också genom att driva ett aktivt arbete med att se över verksamheten i försök att bryta normer som baseras på traditionella och stereotypa könsmonster. Arbetet bör därför ta sikte på att i första hand analysera och identifiera brister inom kulturverksamhet och därefter utforma och utveckla aktiviteter för att öka jämställdheten.

En vanlig utmaning när det handlar om att integrera till exempel jämställdhetsperspektiv i verksamheter eller insatser som inte har ett direkt fokus på dessa frågor innebär ofta att fokus läggs på enskilda aktiviteter, till exempel att sträva efter jämn könsfördelning i de olika verksamheterna. En ofta välvillig ambition att lyfta in jämställdhetsperspektivet i en verksamhet vars kärnverksamhet inte direkt berör jämställdhet leder i många fall till att jämn könsfördelning

⁴ Proposition 2009/10:3, *Tid för kultur*

⁵ SOU 2006:42, *Plats på scen*, Betänkande av Kommittén för jämställdhet inom scenkonstområdet

⁶ SKL, Idrottsstöd till flickor och pojkar – Jämställdhet som smart ekonomi i Göteborg, 2013. <http://www.jamstall.nu/wp-content/uploads/2015/01/skl-idrottsst%C3%B6d-till-flickor-och-pojkar-smart-ekonomi-g%C3%B6teborg.pdf>, Rapporten visade att pojkar erhåller 64 procent av stadens aktivitetsbidrag jämfört med flickor som erhåller 36 procent av stödet.

blir det verktyg som används. En jämn könsfördelning är naturligtvis en god bit på väg, men samtidigt finns risken att de underliggande och strukturella hinder som leder till att könsfördelningen blir snedvriden förbises. Det krävs således en fördjupad analys kring vad som konstituerar ojämställdheten. Det krävs också att aktörer inom området (kommunalt finansierad kulturverksamhet och de som berörs av det) ställer sig frågan varför det är angeläget att överkomma strukturella hinder, dvs. på vilket sätt tjänar såväl kommunen som medborgaren själv på att kulturverksamheten är jämställd.

Exempel finns bland annat från Botkyrka kommun som 2010 genomförde en så kallad Gender Budget-analys av kultur- och fritidsnämnden. Analysen gjorde en kartläggning över hur kulturkonsumtion och kulturutövning inom kommunen fördelades mellan kvinnor och män, flickor och pojkar, men också hur innehållet i den kultur som erbjuds bygger på traditionella könsmonster eller föreställningar. Exempelvis undersöktes vilken konst som köpts in till kommunens konsthall. Analysen visade att det fanns en relativt jämn könsfördelning bland den konst som fanns, men att kommunen i nästa steg behövde analysera hur konsten presenterades och om det fanns skillnader i pris för konsten⁷.

1.1.5 Närhetsprincip

Tillgänglighet är en viktig utgångspunkt för all kultur- och fritidsverksamhet och är även en viktig del i visionen ”Nära och nyskapande”. Det innebär bland annat att lokaler och anläggningar ska vara attraktivt utformade och centralt placerade där många människor rör sig och där kommunikationerna är goda. Utformning och placering ska även utgå från aktuell verksamhet och målgruppernas olika förutsättningar och behov. Det ska även vara lätt att hitta till utbudet och alla ska känna sig välkomna oavsett kön, sexuell läggning, utbildning, funktions- variationer, ålder eller kulturell bakgrund.

Kultur- och fritidsenheten lät genomföra en marknadsundersökning år 2016 gällande efterfrågan av musik- och kulturskoletjänster inom målgruppen barn och ungdomar från 6-17 år i Nacka. Resultatet visar bland annat att 81 procent av de som är kulturaktiva på fritiden inom den aktuella målgruppen genomför aktiviteten närmare än 5 km från hemmet. Undersökningen visar även att över hälften av de som i dagsläget inte deltar i någon kulturaktivitet på fritiden, inte kan tänka sig att resa längre än 5 km för att delta i en kulturaktivitet. Ungefär var tredje svarande som inte är kulturaktiv kan tänka sig att resa 6-10 km till kulturaktiviteten. Drygt 40 procent av hela målgruppen barn 6-17 år i Nacka, vill att kulturaktiviteten ska äga rum nära skolan.

Följande närhetsprincip bör vara vägledande i den fortsatta planeringen av kulturlokaler för barn och ungdomsverksamhet på fritiden:

- Barn upp till 11 år, max 2 km från bostaden, i anslutning till skola eller närområde/bostaden.
- Barn 12 – 14 år, max 5 km eller 20 min med kollektivtrafik, utan byten.
- Ungdomar från 15 år, omkring 5 km, möjligt att resa något längre, men inte längre än 45 min resväg.

⁷ Botkyrka kommun, Kultur och fritid i Botkyrka – en gender budget analys, 2010. <http://www.jamstall.nu/wp-content/uploads/2014/02/Kultur-och-fritid-i-Botkyrka.pdf>

- Om det gäller smala fritidsintressen är man mer benägen att resa till centrala anläggningar som erbjuder aktuell aktivitet.

Planeringen av ytor och lokaler ska ta hänsyn till att socioekonomiskt svaga grupper har sämre förutsättningar att resa och delta i aktiviteter i andra kommundelar. Ett busskort kan exempelvis vara en självklarhet för vissa, men inte för alla.

2 Musik- och kulturskoleverksamhet

Nacka har högt deltagande inom musik- och kulturskoleverksamhet på fritiden jämfört med landet i övrigt. Under år 2015 var totalt 6 310 barn och ungdomar upp till 19 år aktiva inom denna verksamhet. Musik- och kulturkursverksamheten finns framförallt på Västra Sicklaön samt i Saltsjöbaden. Få bedriver sin verksamhet i Fisksätra och Boo Sydväst. Den dominerande verksamheten är musik. Flera anordnare uppger att socioekonomiska faktorer ligger bakom det låga antalet deltagare i Fisksätra. För att uppnå bästa utveckling för alla bör förutsättningarna för en ökad tillgänglighet till musik- och kulturskoleverksamhet tas med i all fortsatt planering, inte minst i pågående utredning gällande utökat kundval kulturskola.

2.1.1 Musikskoleverksamhet

Nacka kommun är en av tre kommuner i landet som har infört kundval för barn och ungdomar inom musikskoleverksamheten på fritiden. Det innebär att alla barn och ungdomar från 7 - 19 år som är folkbokförda i Nacka, har rätt att delta i maximalt två musikskolekurser samtidigt hos någon av kommunens auktoriserade musikskolor. Under år 2015 deltog totalt 4 941 elever fördelade på totalt 7 483 elevplatser/aktiviteter, vilket innebär att varje elev genererar i snitt 1,5 elevplats/år. Förra året hade kommunen totalt 17 095 barn och ungdomar i åldrarna 7-19 år. Det innebär att 29 % av kommunens barn och unga mellan 7-19 år deltog i musikskoleverksamheten under år 2015.

I dagsläget finns det åtta auktoriserade musikskolor i Nacka och av dessa bedriver fem skolor sin verksamhet i olika grundskolelokaler enligt bilaga 1. Tre musikskolor bedriver sin verksamhet enbart i egna lokaler.

2.1.2 Musikskolornas planerade tillväxt

Musikskolorna har uppgivit nedan tillväxtplaner under de närmaste åren. Flera aktörer önskar utöka i Fisksätra, vilket hittills visat sig vara svårt. Den socioekonomiska situationen anges ofta som förklaring till att så få elever deltar i musikskoleverksamheten i denna stadsdel.

SOM-institutets undersökning ”Nationella kulturvanor”⁸ visar att det finns klara samband mellan socioekonomiska villkor och kulturvanor. Konsumtion och tillgång till kultur är lägre bland individer med litet ekonomiskt och kulturellt kapital. Män med lägre inkomst och utbildningsnivå deltar mindre i jämförelse med kvinnor i samma grupp. Utrikes födda deltar mindre i kulturlivet jämfört med inrikes födda. Motsvarande skillnader gäller även för personer med och utan funktionsvariationer. Att minska dessa klyftor är ett viktigt steg mot ett rikare liv för individen

⁸ Kulturvanor, Rapport 2016:1 Myndigheten för kulturanalys baserat på SOM-institutets undersökning 2014

vilket också bidrar till en hållbar stadsutveckling. Musikskolornas planerade tillväxt framgår i tabell fem nedan.

Tabell 5. Musikskolornas planerade tillväxt i Nacka

Musikskolor	Önskad tillväxt antal elever	Önskade tillväxtområden
Nacka musikskola	Vill öka med 200 elever till år 2018/19	Älta, Sicklaön, Saltsjöbaden och Myrsjöskolan där man blivit av med lokaler 2016. Vill även etablera sig i Fisksätra, men hittills har det inte gått av ekonomiska skäl.
Musikania	Vill öka med omkring 100-200 elever.	Vill växa med fler elever i Fisksätra. Utöka på sina nuvarande spelplatser i området kring Saltsjö-Boo
Rytmus	Har en maxnivå på cirka 100 elever. Därefter fullt.	Egna lokaler i Rytmus musikgymnasium, Experimentgatan 7, Sickla
Maestroakademien	Kan ta emot många fler elever, men uppger inte antal.	Har egna lokaler i Maestroskolan, Alphyddevägen 4. Denna grundskola ska rivas, eller byggas ut.
Östermalms Enskilda musikskola Nacka	10 % årligen, vilket innebär omkring 60 elever år 2017.	Fisksätra, Kvarnholmen, Saltsjö-Boo/Orminge. I Sickla skola finns det efterfrågan från elever redan idag, men det är lokalbrist.
Saltsjöbadens musikskola	Vill växa långsamt, men anger inte omfattningen.	Saltsjöbaden, Saltsjö-Duvnäs och Boo-Gårds skola samt i Älta.
Studieförbundet	Ytterligare omkring 70 elever år 2017	Har egna lokaler; Finntorpsvägen 3C och Alphyddevägen1

Järla husets musikskola	Ytterligare omkring 50 elever till år 2018.	Har egna lokaler i Järla huset, Järla Skolväg 15
-------------------------	---	--

I den fortsatta lokalplaneringen är det viktigt att ta hänsyn till att ovanstående planerade tillväxt av antalet elever sannolikt kommer att generera i snitt minst 1,5 elevplats/elev/år.

2.1.3 Kulturkursverksamhet

I dagsläget har kulturnämnden avtal med åtta kulturkursanordnare. Dessa bedriver kulturkurser och öppen skapande verksamhet för barn upp till 19 år, inom bland annat följande områden; cirkus, dans, teater, bild, form, media och slöjd. Verksamheten bedrivs huvudsakligen i kulturhuset Dieselverkstaden, Le Fou cirkuslokal vid Marcusplatsen, Saltsjö-Boo och Fisksätra Folkets Hus, biblioteket i Fisksätra, Aktivitetslokalen i Fisksätra centrum, Älta Kulturknut, Järla huset och lokaler i Alphyddan.

År 2015 omfattade kulturkursverksamheten totalt cirka 1 369 barn och ungdomar upp till 19 år fördelade på 3 060 elevplatser. Samma år hade Nacka totalt 26 889 barn och ungdomar i åldrarna 0-19 år. Det innebär att omkring 5 % av kommunens barn och ungdomar deltog i kulturkursverksamheten förra året. Varje elev genererar i snitt 2,2 elevplatser. Det totala antalet elevplatser är reglerat genom avtal, vilket gör att verksamheten inte kan växa med efterfrågan i dagsläget.

2.1.4 Förutsättningar och lokalbehov

Efterfrågan på ändamålsenliga och tillgängliga lokaler för musikundervisning har ökat sedan år 2007 då musikvalet infördes. Verksamheten har vuxit och flera musikskolor konkurrerar om lokaler, inte minst i kommunens grundskolor. Ett stort antal grundskolor i kommunen kommer inom de närmaste åren att beröras av olika om- och tillbyggnadsprojekt och flera nya skolor planeras. Detta skapar möjligheter att utforma verksamhetsanpassade och lättillgängliga lokaler för både musik- och kulturskoleverksamhet efter skoltid.

Enheten för fastighetsutveckling har tagit fram ett generellt lokalprogram för skola. I programmet finns tydliga riktlinjer och förutsättningar för en väl fungerande kultur- och fritidsverksamhet i skollokaler efter skoltid. All musik- och kulturskoleverksamhet kan dock inte bedrivas i grundskolelokaler, dels av utrymmesskäl, men också med anledning av anpassningskrav, attraktivitet och närhetsprincip. I anslutning till sporthallar som byggs i kommunen ser kultur- och fritidsenheten behov av anslutningsytor på cirka 200-250 kvadratmeter med minst 4 meter i takhöjd lämpade för till exempel dans och annan gruppträning. I kommande sporthallar finns även behov av att skapa förutsättningar cirkusträning.

Stockholms kulturskola lät genomföra en kartläggning med hjälp av SWECO i december 2013, vilken visade att kulturskoleverksamheten i grundskolorna inte når ut till barn som går på andra grundskolor än den skola där aktuell kulturskoleverksamhet bedrivs. När kulturskolan bedriver verksamheten i egna lokaler deltar barn från ett större upptagningsområde. En förklaring kan vara

att barn och ungdomar inte gärna går till en annan grundskola än den egna för att delta i en kulturaktivitet.

Delar av kulturkursundervisningen ställer dessutom högre krav på anpassade lokaler än musikundervisningen, vilket leder till behov nybyggnation på strategiska platser i kommunen. Vid kvalitativa undersökningar, som genomförs genom observationer inom metoden Våga Visa kulturskola, framgår att undermåliga lokaler för musik- och kulturskoleundervisningen leder till brister i kvaliteten. Bristen på ändamålsenliga lokaler leder även till svårigheter att bedriva verksamheten långsiktigt och resurseffektivt. Det är svårare för anordnarna att behålla kompetenta pedagoger när lokalerna håller låg kvalitet, och verksamheten splittras i för små enheter över stora geografiska områden.

Övergripande utgångspunkter för lokalplaneringen

Följande utgångspunkter bör vara vägledande i den fortsatta planeringen av lokaler och ytor för musik- och kulturskoleverksamheten:

- Tillgänglighet med utgångspunkt i närhetsprincipen (som beskrivs ovan i denna rapport), nära kommunikationer.
- Attraktiva, lättillgängliga och flexibla lokaler. Lokalerna ska vara anpassade för aktuell verksamhet och ge förutsättningar för flera anordnare och kulturämnen att samverka gränsöverskridande. Gärna i kulturhus/kluster så att lokalerna även kan nyttjas för öppna publika verksamheter med ett värdskap.
- Musik- och dansundervisning förutsätter goda akustiska förhållanden som inte medger ljudläckage mellan undervisningssalar.
- Goda förråds möjligheter för förvaring av teknik, instrument, kostymförråd och annat konstnärsmaterial. Cirkusträning förutsätter förvaring av tjockmattor och andra träningsredskap.
- Personalutrymmen och välkomnande foajé/samlingsplats för väntande personer i anslutning till undervisningssalar.
- Lokalerna bör kunna fungera som mötesplatser med utrymme för spontana möten och barns och ungdomars egna initiativ.
- Lokalerna kan gärna ligga i kluster med andra verksamhetsområden och aktörer för resurseffektivitet och gränsöverskridande samarbeten.
- Närhet till toaletter och omklädningsrum.

För musik- och kulturskoleverksamheten är det även viktigt att det finns tillgång till scener och utställningsytor i kommunen för konserter, föreställningar och utställningar inför publik, både i större och mindre arrangemang.

Nyckeltal

Det är svårt att få fram nyckeltal som är kopplade till behov av lokaler inom musik- och kulturskoleverksamhet. I Nacka är det stor efterfrågan på individuell musikundervisning (max 1-4 elever/lektion), vilket gör att det krävs fler undervisningsrum för att klara musikverksamheten. Östermalms Enskilda Musikskola i Nacka använder totalt 77 undervisningsrum för sin musikskoleundervisning som omfattar omkring 800 elever/år. Undervisningen är geografiskt

utspridd (se bilaga 1), vilket gör att det är svårare att få en optimal lokalanvändning. Däremot är verksamheten lättillgänglig för eleverna, vilket är mycket positivt.

Det kan jämföras med Huddinge kulturskola som har totalt 17 undervisningssalar (ca 555 kvm) i centrala Huddinge. I dessa lokaler bedrivs kulturskoleundervisning inom musik, dans, teater, bild och form m.m. för totalt 770 elever på fritiden. Lokalerna är dock underdimensionerade och det är svårt att få plats med all orkester- och ensembleundervisning. Totalt har kulturskolan verksamhet för ytterligare omkring 300 elever i andra delar av Huddinge, bland i grundskolor.

Kultur- och fritidsenheten gör bedömningen att ett införande av utökat kundval med kulturcheckar sannolikt kommer att öka mångfalden av anordnare och bredda utbudet av kulturkursaktiviteter för barn och ungdomar. Detta kommer sannolikt leda till ett ökat behov av ändamålsenliga lokaler för denna verksamhet.

2.1.5 Medborgarnas efterfrågan

Enligt marknadsundersökningen som genomfördes i Nacka 2016 inom målgruppen 6-17 år, är det 62 procent som inte deltar i någon kulturaktivitet i dagsläget. Av dessa svarade 41 procent att de tror att de vill börja med en kulturaktivitet inom det närmaste året, varav 45 procent tror att de kommer att välja musikundervisning, och 21 procent skulle vilja delta i dans.

Efterfrågan på instrumentundervisning är störst i Boo, Saltsjöbaden och Älta. Vad gäller dans är efterfrågan störst i Orminge, Älta och västra Sicklaön. Efterfrågan är störst inom målgruppen 6-11 år.

En stor andel av de svarande (69 procent) är nöjda med Nackas utbud av musik- och kulturskoleaktiviteter, och 31 procent tycker att det saknas aktiviteter. Flera föräldrar svarade att de önskar fler aktiviteter inom kreativt skapande som; hantverk, keramik, bild och konst. Många önskar dessutom fler aktiviteter inom musikområdet som; musikproduktion, körer och instrumentundervisning för fler åldersgrupper, samt fler danskurser inom olika stilar.

Undersökningen visar att oavsett om man deltar i någon kulturaktivitet eller ej, anser en klar majoritet att den mest attraktiva tiden för undervisning inom musik- och kulturskoleverksamhet på fritiden är omkring kl. 16 -17 på vardagar (måndag-torsdag). På helgerna är den attraktivaste tiden klockan 10-12.

3 Bibliotek

Biblioteken har en viktig funktion som fria, neutrala mötesplatser där medborgarna kostnadsfritt kan låna media och ta del av ett brett informations- och kulturutbud på egna villkor. Biblioteken har en viktig demokratisk roll som fysisk plats öppen för alla som behöver god tillgång till ett brett utbud av informationskällor, samt kompetent personal som kan vägleda och bidra med kunskap inom källkritik.

Biblioteken utgör också en särskild viktig resurs när det gäller att stimulera barn till läslust och bidra till barns språk-, skriv- och läsutveckling. Biblioteken är även en prioriterad mötesplats för nyanlända invandrare som behöver information och kunskap om det svenska samhället och nya kulturer.

Ur bibliotekslagen(2013:801):

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla”.

Nacka har i dagsläget sex bibliotek som ligger strategiskt placerade i; Dieselverkstaden, Fisksätra centrum, Nacka Forum, Orminge centrum, Saltsjöbadens centrum och Älta centrum. De sex biblioteken ligger i kommersiella centrum, vilket är en starkt bidragande orsak till att de har så många besökare. År 2015 hade biblioteken totalt 1 268 535 besökare och antal biblioteksbesök per invånare i Nacka var 12,9/år. Besöken förväntas öka i takt med befolkningsökningen.

Biblioteken har lokalytor mellan 330 kvm, (Älta), till 1178 kvm,(Forum). I genomsnitt har biblioteken i Nacka 405 besökare per kvadratmeter och år. Bibliotekens nuvarande ytstorlek fördelas enligt nedan:

Bibliotek	Nuvarande yta
Dieselverkstaden	556 kvm
Fisksätra	669 kvm
Forum	1178 kvm
Orminge	731 kvm
Saltsjöbaden	419 kvm
Älta	322 kvm

3.1 Nyckeltal och tillgänglighet

Svensk biblioteksörening har undersökt vad som gör ett bibliotek framgångsrikt och vilka faktorer som påverkar efterfrågan på bibliotekstjänster. Den viktigaste faktorn är bibliotekets placering i närsamhället. Biblioteket ska ligga centralt där människor spontant rör sig, nära eller i ett kommersiellt centrum, erbjuda attraktiva tjänster och ha generösa öppettider.

Huddinge kommun har under 2016 publicerat en utredning⁹ 2016 angående hur biblioteksservicen når ut till alla invånare i kommunen, och vilka faktorer som är viktiga att ta hänsyn till. Dessa faktorer presenteras nedan och kan även appliceras på Nackas bibliotek.

- Socioekonomiska faktorer är avgörande för hur benägen en person är att använda folkbibliotekets tjänster

⁹ Strukturutredningen - en sammanfattning Huddinge bibliotek 2016

- Boende i socioekonomiskt svagare delar av kommunen är generellt mindre benägna att resa och/eller röra sig för att besöka folkbiblioteket.
- Befolkningen som bor utanför en radie om 500 meter från kommunalsbiblioteket använder biblioteket i lägre grad.
- Genom att placera folkbiblioteken i miljöer där de integreras med annan social och kommersiell service påverkas besökarna mindre negativt av avståndet till biblioteket.
- Den upplevda tillgången till folkbibliotek som allmän plats påverkas negativt då folkbiblioteket ligger i nära anslutning till skollokaler.
- 30 procent av dem som idag inte använder folkbibliotek skulle vilja göra det.
- 30 procent av dem som använder folkbiblioteken idag skulle vilja besöka biblioteken ännu mer.

Kungliga biblioteket redovisar hur många kvadratmeter som är öppna för allmänheten på biblioteken runt om i landet. Nedan redovisas antal invånare per publik kvadratmeter på folkbiblioteken i olika län, samt besök per invånare år 2015:

Invånare per kvadratmeter bibliotek

Stockholms län	23 invånare
Skåne	17 invånare
Västra Götaland	16 invånare
Nacka bibliotek	26 invånare

Besök per invånare och år

Stockholms län	6,6 besök
Nacka bibliotek	12,9 besök

Det höga besökarantalet per invånare bekräftar att Nackas bibliotek är strategiskt placerade där många människor rör sig. Därmed besöks Nackas bibliotek betydligt mer än övriga bibliotek i Stockholms län, vilket är positivt och viktigt att bibehålla i all framtida planering.

3.2 Bibliotekens utvecklingsbehov

Biblioteken står inför en stor utmaning när Nacka bygger stad. Fler kommuninvånare innebär fler besökare till biblioteken och därmed högre krav på service och tjänster. För att kunna säkerhetsställa en grundläggande nivå av biblioteksservice behöver ett bibliotek ha en lokalyta om minst 500 kvm och ligga centralt.

Idag kännetecknas biblioteken av en mängd olika verksamheter och många aktörer vill komma in på biblioteken och erbjuda ett större utbud. Alla bibliotek har idag inte möjlighet att uppfylla de krav som låntagare och andra verksamheter ställer. Det gäller advokatjour, läxhjälp, studie- och yrkesvägledning, volontärverksamhet m.m. Det som behövs är studieplatser, tysta zoner, grupprum, enskilda studieplatser, större barn- och ungdomsavdelningar, plats för föredrag och programaktiviteter, utställningar och rum för aktörer som vill arrangera kursverksamhet av olika slag.

Det är viktigt att se till att säkra framtida behov av ytor samt att bevaka så att biblioteken får rätt placering med bra flöden i närheten av andra kommersiella ytor, allmän service och bra kommunikationer. Flytt till nya lokaler kan betyda högre hyror och därmed måste en konstruktiv dialog föras mellan kommunen och fastighetsägarna för att skapa effektiva ytor som säkerställer bra placering och samtidigt en relevant hyresnivå.

För att dra nytta av att fem kommundelar ska bygga om centrumanläggningar där biblioteken berörs, är det önskvärt att låta en arkitekt skapa en plan för framtidens bibliotek. Planen bör ta hänsyn till digitala satsningar, utveckling av bibliotekens potential som mötesplatser och skapa flexibla lokaler för att möta framtida behov och generösa öppettider, som MerÖppet.¹⁰ Synergier är möjliga genom samlokalisering med kulturhus och fritidsgårdar som också berörs av ombyggnationer av centrumanläggningar.

På kort sikt måste det göras en omfördelning av ytorna i Forum för att komma tillrätta med akut brist på möteslokaler och tysta rum. Även Orminge bibliotek har starka önskemål om tysta rum. På lång sikt måste ytorna optimeras och utökas beroende på befolkningsökningen och därmed högre utnyttjande av bibliotekslokalerna.

Flera av kommunens bibliotek berörs av större stadsbyggnadsprojekt. I Saltsjöbaden och Älta kommer biblioteken att behöva flyttas då nuvarande centrumbyggnader rivs. I centrala Nacka finns planer på ett nytt kulturcentrum med samverkan mellan olika aktörer och verksamheter, vilket även inkluderar bibliotek. Det förutsätter dock en central placering i anslutning till det kommersiella centrumet och tunnelbanan. I Fisksätra kan omdaning av centrum medföra flytt av biblioteket. För kulturhuset Dieselverkstaden pågår ett större projekt för att tillskapa mer yta inom ramen för alla befintliga lokaler. Analyser visar att man tack vare ombyggnationer i befintliga lokaler kan lösa bibliotekets behov av utökade ytor.

I ovan beskrivna byggnadsprojekt finns goda möjligheter att skapa intressanta kulturkluster och samordna behov av lokaler tillsammans med andra aktörer som kulturhus, fritidsgård och skolor som ligger i närheten. Dessutom skapas möjligheter att få egna entréer och därmed styra egna öppettider och kunna erbjuda MerÖppet på flertalet av Nackas bibliotek. Att ligga i centrala lägen med stora flöden av människor i omedelbar närhet av kommersiella lokaler, caféer och restauranger och annan service är fortsatt ett mycket viktigt kriterium för framtida etableringar av alla bibliotek. Målet blir att erbjuda en inbjudande miljö där olika kultur- och fritidsverksamheter samverkar och skapar en trivsam och stimulerande miljö som ger besökarna möjlighet att ta del av ett större utbud av aktiviteter. Biblioteken ska även kunna tillmötesgå medborgarnas behov av fria, tysta och nedkopplade zoner.

4 Kulturhus och scener

4.1 Kulturhus

Kulturhus är öppna publika mötesplatser som erbjuder konst- och kulturverksamhet för alla målgrupper. Scener och ytor för utställningsverksamhet är centrala funktioner i kulturhus.

¹⁰ Meröppet – medborgarna ges tillträde till bibliotekslokalerna utanför bemannade öppettider.

Bibliotek, biografier och rum för olika typer av eget skapande är också vanligt förekommande i kulturhus liksom restaurang- och caféverksamhet. Syftet med flera verksamheter under samma tak är att uppnå resurseffektivitet, attraktionskraft och positiva synergier då verksamheter ges möjlighet att samverka och ”spilla över” i varandra. Genom att samla en mångfald aktiviteter på samma plats kan flera målgrupper nås samtidigt, vilket har stor betydelse för deltagare och publik, framför allt barnfamiljer. Kulturhus förutsätter värdskap för att fungera som öppna mötesplatser för allmänheten. Mot bakgrund av trendanalysen är det även viktigt att husen samnyttjas och blir obegränsade rum med tillgänglighet 24/7, då medborgare och aktörer önskar genomföra idéer och aktiviteter av olika slag.

Kulturhusen i Nacka har ett brett utbud av traditionell kulturverksamhet men de inrymmer mycket mer, exempelvis social- och utbildningsverksamhet. Kulturhusen vill växa inom alla områden, framförallt för en ung publik, barn. Kapaciteten upplevs som ansträngd, framför allt under en begränsad tid på vardagar.¹¹ Nedan presenteras kulturhusens nuvarande ytstorlek.

Kulturhus	Nuvarande yta
Dieselverkstaden	4 000 kvm varav bibliotek 556 kvm, café 87 kvm.
Fisksätra Folkets Hus	851 kvm
Älta Kulturknut	595 kvm
Boo Folkets Hus	1 100 kvm

Övergripande utgångspunkter för lokalplaneringen

Följande utgångspunkter bör vara vägledande i den fortsatta planeringen och utvecklingen av kulturhus:

- Tillgänglighet med utgångspunkt i närhetsprincipen (som beskrivs ovan i denna rapport), helst i centrala kommersiella lägen, nära goda kommunikationer. Tydlig entré i gatunivå med stora glasade ytor, gärna vid torg eller park för möjlig spillningseffekt av verksamhet ut i det offentliga rummet.
- Goda angringsmöjligheter för transporter av olika slag.
- Kulturhusen skall fungera som öppna mötesplatser med utrymme för organiserad och spontan, icke-organiserad kultur.
- Attraktiva, lättillgängliga och flexibla lokaler som är anpassade för konst- och kulturverksamhet, och som stimulerar och understödjer gränsöverskridande samarbeten och innovation, liksom Makerspace¹² på medborgarnas egna initiativ. Delar av lokalerna bör vara tillgängliga 24/7 med passagesystem.
- Husen bör innehålla minst en scen med en publikkapacitet för minst 250 personer sittande, periskoplåktare (in- och utdragbart läktarsystem). Total mörkläggning, god akustik för blandad scenkonst, ljud- och ljusrigg, om möjligt takhöjd på minst 7 m för cirkusverksamhet.

¹¹ Rambölls kapacitetsutredning i Nacka år 2015

¹² En verkstadsliknande miljö som uppmuntrar till delning av kunskap, verktyg och idéer.

- Det ska även finnas minst en danslokal anpassad för dansträning, lokaler anpassade för bild/form/media och teaterkurser, samt replokaler/undervisningsrum för musik.
- Anpassad yta för utställningsverksamhet.
- Goda förråds möjligheter för förvaring av teknik, instrument, kostym, konstnärsmaterial, bord och stolar (för festarrangemang) och annat material. Generösa förrådsutrymmen i direkt anslutning till scenen.
- Loger med dusch och toalett i direkt anslutning till scenen.
- Publikgarderob, till viss del barnanpassad
- Personalutrymmen och kontorsplatser.
- Kapacitet för multimedieproduktion, digital scenkonst, dataevent som exempelvis e-sport och ¹³LAN.
- Rymlig, öppen och välkomnande lounge/entré.
- Barnvagnsparkering och yta för barngrupper som behöver äta matsäck.
- Goda avfallsutrymmen.

4.1.1 Diesilverkstaden

Kulturhuset Diesilverkstaden invigdes 2002 med en planerad kapacitet för 500 000 besökare per år. Atrium Ljungberg är fastighetsägare och Nacka kommun är hyresgäst gällande bibliotek och kulturhusytor. Under 2014 hade huset drygt en miljon besökare, vilket resulterat i stort slitage och platsbrist för efterfrågad verksamhet från aktörer och medborgare, framför allt gällande biblioteksytor, dansträning och scenkapacitet.

Med en befolkningsökning om 40 % ökar trycket på husets verksamhetslokaler som redan idag är underdimensionerade. År 2030 kan besöksantalet uppgå till cirka 1,5 miljon med tanke på utbyggnad även i Hammarby sjöstad med flera platser. Efterfrågan på Diesilverkstadens scener och övriga lokaler är stor då många aktörer är intresserade av den kvalitet som huset kan erbjuda. Utöver den kommunalt finansierade konst- och kulturverksamheten används även huset av kulturella och kreativa näringar för föreställningar, event, inspelningar, produktioner, m.m. Den totala nyttjandegraden av kommunens kulturlokaler, exklusive biblioteket, i Diesilverkstaden var 68 % under perioden januari till juli i år, och det totala antalet besökare under samma period var drygt 514 000.

I kundundersökningen 2014, som riktades enbart till besökare inom kulturnämndens verksamhet i huset, uppgav 50 procent av besökarna att de besöker Diesilverkstaden någon, eller några gånger/vecka, 7 procent uppgav att man gjorde ett besök varje dag. Av besökarna var 8 procent 15 – 24 år, och 59 procent var 25 – 44 år. Totalt 47 procent uppgav att de kom från Sicklaön.

Mot bakgrund av ovanstående är Diesilverkstaden i behov av en renovering och ny-/ombyggnation snarast möjligt. Våren 2015 genomfördes en förstudie och hösten 2016 behöver ett fördjupat programarbete inledas i samarbete med fastighetsägaren Atrium Ljungberg.

¹³ Local Area Network (LAN)

4.1.2 Älta Kulturknut

Älta Kulturknut byggdes år 2010 och Nacka kommun hyr lokalerna av fastighetsägaren Wallenstam. Huset består framför allt av en scen med en publikkapacitet för maximalt 200 personer. Utöver scenrummet har Älta Kulturknut i dagsläget inte några lokaler som är anpassade för eget skapande inom konst- och kulturområdet. Viss skapande verksamhet genomförs i små möteslokaler som inte uppfyller efterfrågade behov och kvalitet. Huset saknar även publikgarderob, förrådsutrymmen, anpassad utställningsyta, kontors-/personalutrymmen och sophantering. Entré/foajé är kraftigt underdimensionerad för husets publikkapacitet. Den otillräckliga lokalkapaciteten leder till att verksamheten inte kan bedrivas resurseffektivt och man tvingas tacka nej till aktörer som vill bedriva verksamhet, bland annat inom dansområdet.

4.1.3 Fisksätra Folkets Hus

Fisksätra Folkets Hus ligger i kommunens fastighet i anslutning till Fisksätra skola och hyrs av föreningen Fisksätra Folkets Hus. Skolan har sin matsal i Fisksätra Folkets Hus lokaler, vilket innebär att lokalen är bokad för matbespising fram till omkring klockan 17 på vardagar. Tanken var att matsalen även skulle kunna fungera som scenrum, vilket visat sig vara mycket svårt. Lokalen har inte de anpassningar eller förutsättningar som krävs för en scen. Huset har endast en mindre dansstudio och det saknas anpassade lokaler för bild, form och teater. Det saknas även ytor för utställningsverksamhet.

Huset är inte lättillgängligt då det ligger utanför centrum på andra sidan järnvägen som utgör en barriär. Placeringen uppfattas som otrygg och många föräldrar vill inte att barnen går ensamma till huset sen eftermiddag och kväll. Detta berör flickor i särskilt stor utsträckning. Samtal med Stena Fastigheter gällande möjligheten att utveckla ett kulturkluster med scen, danslokal och välanpassade rum för bild, form och teater. Dessa ytor kan samnyttjas med biblioteket och kulturanordnare, däribland Fisksätra Folkets Hus förening, i nya lokaler inom ramen för utvecklingen av Fisksätra centrum. Det skulle skapa förutsättningar för ett utökat samnyttjande av kulturlokaler, med flexibla öppna lokaler 24/7, samtidigt som det skulle bidra till ett mer livaktigt och attraktivt centrum. Stena fastigheter är intresserade av att gå vidare med dessa planer.

4.1.4 Boo Folkets Hus

Boo Folkets Hus ägs av Boo Folkets Hus förening. Föreningen har utvecklingsplaner inom kulturområdet samt inom ett flertal övriga samhällsområden. Samtal pågår mellan parterna för att se möjligheter till samnyttjande av lokaler gällande flera verksamhetsområden. Inom kulturnämndens verksamhetsområde är Boo Folkets Hus i behov av ett större scenrum med en publikkapacitet för minst 250 sittande i gradäng, samt ytterligare en lokal för dans och teater. Huset är även i behov av ytterligare en bild- och formateljé och flera undervisningsrum och replokaler för musik.

4.1 Scener och produktionslokaler

För att skapa förutsättningar för fria aktörer inom professionell konst och kultur i Nacka behövs bland annat scener, ateljéer, verkstäder och repetitionslokaler. Det ger förutsättningar för ett varierat kulturutbud av god kvalitet för såväl medborgare som besökare. Detta arbete bör bedrivas i samarbete med grannkommuner utifrån ett regionalt perspektiv för att gemensamt skapa en

infrastruktur för kulturaktörer, vilket även är kopplat till kultur som tillväxtmotor och visionen ”Nära och nyskapande”. I samband med att Nacka bygger stad försvinner flera lokaler som i dagsläget används för professionell konst- och kulturproduktion. I den fortsatta stadsutvecklingen behöver mobila lösningar för dessa verksamheter och enskilda aktörer tas fram i avvaktan på mer permanenta lokallösningar.

Nacka stad kommer att ingå i den regionala stadskärnan och ska bidra till ett kulturliv i världsklass. Regionen vill växa på alla sätt och locka till sig än mer turister än i dag. Genom ett kulturcentrum/kluster med bland annat en scen som kan ta emot 800 personer med skalbarhet upp till minst 1 200 personer, kan flera lokala, nationella samt internationella evenemang och gästspel äga rum i Nacka. Det förutsätter en central placering vid tunnelbana. Många arrangörer skulle ha intresse av en sådan scen i centralt läge.

Nacka kommun förhandlar i dagsläget med Operan och Dramaten om möjligheten att skapa ett nationellt kulturcentrum i centrala Nacka. Operan har behov av en scen för barn och modern dans. Dessutom har båda nationalscenerna behov av nya lokaler för verkstäder och repetitioner då deras nuvarande lokaler i Gäddviken på Kvarnholmen ska byggas om till bostäder. Det skapar möjligheter till samarbeten mellan kommunens olika anordnare och aktörer för att berika utbudet och skapa relationer med professionella utövare. Scenen kan samnyttjas av flera aktörer och behovet av ytterligare en scen i Nacka är sedan tidigare redan identifierat.

Barn- och ungdomsteatergruppen Teater fredag, som är en i huvudsak turnerande verksamhet med lokaler i Saltsjöbaden och Sickla, har framfört starka önskemål om en fast scen i centralt läge i Nacka. Detta bör beaktas i den fortsatta planeringen, inte minst mot bakgrund av att deras nuvarande lokaler planeras rivas i samband med kommande stadsbyggnadsutveckling.

Nacka aula, som byggdes 1959 och har en mycket eftersökt akustik för inspelningar och konserter, bör rustas upp och intilliggande lokaler och byggnader byggas om till ett musik- och kulturskolekluster. Kopplingen till Nacka musikklasser på Järta skola och Eklidens skola är också viktig att inkludera i den fortsatta utvecklingen av fastigheten. I dagsläget bedriver bland andra Nacka musikskola verksamhet i aulan och konferenscentret. För Nacka aula/konserteral behövs en kör-sal, uppvärmningsrum samt en generell översyn av förråd, loger, ljus- och ljudutrustning och en allmän upprustning av salongen.

Den växande trenden gällande gränslösa ytor och goda möjligheter till mobila och tillfälliga event med hög grad av interaktivitet för deltagare, ställer krav på kommunens fortsatta planering av såväl den offentliga stadsmiljön, som utvecklingen av lokaler och anläggningar. Tillgänglighet 24/7 bör vara vägledande vid placering och utformning.

5 Behov per kommunedel

5.1 Älta

Wallenstam är största fastighetsägare i Älta centrum. Fastigheten som rymmer Älta Kulturknut och biblioteket kommer att rivas. En nytt ”kulturkvarter” planeras, vilket ska rymma ovan verksamheter samt fritidsgården som också berörs. Ombyggnationer väntas komma igång under

2018. Inflyttning planeras till 2020. Berörda kulturverksamheter ska erbjudas ersättningslokaler för att inte beröras av driftstörningar.

Kvarteret har stora nivåskillnader vilket skapar goda möjligheter för scenrum och lokaler med behov av minst 6 meter i takhöjd. Bibliotek och kulturhus kommer att kunna samordna sina lokaler för att skapa synergier och öka attraktions-kraften. Glasad fasad och entré från det nya torget ökar tillgängligheten och ger goda förutsättningar för införandet av Meröppet.

Stavsborgsskolan som står inför en större ombyggnation och ligger cirka 250 meter från det planerade kulturkvarteret. Det skapar förutsättningar att förlägga alla kreativa ämnen som slöjd-, musik- och hemkunskapsundervisning i det nya kulturklustret, vilket skulle innebära en effektivare lokalanvändning över dygnets alla timmar. Detta bör utredas i samarbete med framtida skolaktörer.

Tabell 6. Behov av utökade och nya verksamhetsytor i Älta

Anläggningstyp	Utökad behov	Utökad yta kvm	Etapp 1= 2020 2=2025	Prioritet: 1=mkt hög 2= hög
Kulturhus – Älta Kulturknut	Utökad scenyta Publikgarderob Kontorsyta och personalutrymme Dansstudio Dramasal Bild- och formateljéer 3 små rum för musik 1 större rum för musik Replokal Tillagningskök Förråd Övrigt: Foajé Utställningsyta Lastkaj Soprum/avfall Barnvagnsparkering Yta för medhavd matsäck	Totalt: cirka 650 kvm Scenrum ska ha möjlighet för cirkus, 6-7 m i takhöjd, fästpunkt Dansstudio - min 4 meter i takhöjd Samnyttjande av ytor/lokaler med kulturhuset och fritidsgård	1	1
Älta bibliotek	Tysta rum för studier och möten. Rum för program och kreativt skapande, café, utställningsyta.	Cirka 180 kvm Samnyttjande av ytor/lokaler med kulturhuset och fritidsgård	1	1

	Egen entré i gatuplan.			
Utomhusscen/ yta för spontan kultur, popup event/ tillfällig utställnings- verksamhet utomhusmiljön.	Central placering, gärna i anslutning till kulturhus, stråk/parker där många människor rör sig eller samlas	80-100 kvm exklusive publikplatser	1	2
Ateljéer och produktions- lokaler för konstnärer	Uppmärksamma behov av ersättningslokaler och möjliga nya lokaler		2	2

5.1 Kvarnholmen – Finnboda – Henriksdal

Det finns i dagsläget inte några verksamhetsanpassade kulturlokaler för musik- och kulturskoleverksamhet på Kvarnholmen. Det saknas även lokaler och scenytor för kulturarrangemang av olika slag. Ett nytt bibliotek är planerat på Kvarnholmen och bör stå klart omkring år 2020.

Kvalitena är ny fastighetsägare på Kvarnholmen och en ny grundskola för år 6-9 planeras. Planering av kulturlokaler för eget skapande bör ske i samarbete med ny skolaktör och kunna starta så fort som en aktör är utsedd.

Tabell 8. Behov av utökade lokaler och ytor för konst och kulturverksamhet på Kvarnholmen.

Anläggningstyp	Utökat behov	Utökad yta kvm	Ettapp 1=2020 2=2025	Prioritet 1= mkt hög 2= hög
Bibliotek	Helt nytt bibliotek, central placering på Kvarnholmen Egen entré i gatuplan mot publika flöden.	500 kvm	1	1
Kulturlokaler	Dans 2-4 undervisningsrum för musik (små rum à 12 kvm) 2-3 undervisningsrum bild/form 80 kvm	Lokalerna kan samnyttjas med grundskolan och sporthallen	1	1
Ateljéer och produktions- lokaler för konstnärer	Uppmärksamma behov av ersättningslokaler och möjliga nya lokaler		1	1

5.2 Sickla – Plania – Finntorp – Alphyddan

Verksamheter i Dieselverkstaden har behov av större ytor för biblioteket och kulturhus, en förstudie har genomförts och ett fördjupat programarbete ska inledas under hösten. Förhandlingar med fastighetsägaren är i startskedet.

Cirkusträning/skola är idag hänvisade till en cirkushall som hyrs av en privat aktör (Cirkus le Fou AB) i kunskaps Gallerian i Sickla. Le Fou cirkusskola bedriver cirkuskurser inom ramen för kulturnämndens kulturskoleverksamhet i denna lokal. De tränar även i Sickla gymnastikhall som kommer att rivas och nybyggnation planeras. En ersättningslokal behövs liksom möjligheten att addera cirkusträning i andra kommundelar för att öka tillgängligheten och minska sårbarheten vad gäller lokaltillgången för denna verksamhet. Takhöjd om minst 6 -9 meter och möjligheter till fästpunkter i säkerhetsklass som tål 1000 kilo i belastning är nödvändiga förutsättningar, liksom rymliga förråd för träningsredskap och mattor.

Konstnärernas kollektivverkstad (KKV) kommer att rivas för att ge plats för bostäder. Dessa lokaler nyttjas idag av cirka 800 professionella konstnärer i hela Stockholms-regionen och en ny lokal är eftersökt men svårt att hitta. I samma fastighet som KKV finns Drömlokalen, en mycket uppskattad skapande verksamhet för barn och unga med stora funktionsvariationer. Denna verksamhet behöver en ersättningslokal.

Även fastigheten Klinten, som ligger i anslutning till Nobelberget, kommer att rivas, troligen år 2018/19. Här finns i dagsläget tre ateljéföreningar. Barn och ungdomsteatergruppen Teater fredag samt ytterligare ett antal kulturentreprenörer, vilka behöver ersättningslokaler.

Sickla skola ska byggas om. Anpassning för musik- och kulturskoleverksamhet efter skoltid behövs tas i beaktan vid planering. Redan i dagsläget är efterfrågan på musikundervisning större än lokaltillgången i denna skola.

Maestroskolan (Nya Svindersvik) kommer att byggas ut för att ta emot ett ökat antal elever. Klart cirka 2022. Här bedrivs idag musikskoleundervisning och dansverksamhet som måste få ersättningslokaler under ombyggnadstiden samt nya lokaler för att långsiktigt bedriva sin verksamhet.

Tabell 9. Behov av utökade lokaler och ytor för konst och kulturverksamhet i Sickla-Plania-Finntorp-Alphyddan.

Anläggningstyp	Utökat behov	Utökad yta kvm	Ettapp 1=2020 2=2025	Prioritet 1=mkt hög 2=hög
Kulturhuset Dieselverkstaden	Kontorsyta och personalutrymme Dansstudio	Befintlig lokal utnyttjas på nytt sätt	1	1

	Bild- och formateljéer Rum för musikundervisning. Utställningsyta Förrådsutrymmen Omklädningsrum	Utredning av möjlig ny yta för kontor och administration 300 kvm		
Dieselverkstadens bibliotek	Tysta rum för studier och möten. Egen entré i gatuplan.	Cirka 300 kvm	1	1
Utomhusscen/yta för spontan kultur, popup event/ tillfällig utställningsverksamhet i utomhusmiljön.	Central placering, gärna i anslutning till stråk/parker/torg där många människor rör sig eller samlas.	80-100 kvm exklusive publikplats	2	2
Danslokal	Danslokal med tillgång till omklädningsrum. Ersättningslokal behövs under ombyggnation av Maestroskolan	200 - 250 kvm min 4 meter i takhöjd utan pelare.	2	1
Ateljéer/produktionslokaler för professionella konstnärer	Konstnärernas kollektivverkstad (KKV) blir av med sina lokaler vid årsskiftet 2017. Konstnärer och kulturproducenter i huset "Klinten" i Sickla blir av med sina lokaler år 2019		1	1

5.3 Centrala Nacka – Järla – Nacka strand – Bergs gård

Ett nytt kulturcentrum/kluster/kulturhus med en regional scen placerat i omedelbar närhet till tunnelbanan är viktigt för att klara framtida behov av kulturverksamhet när Nacka växer. Det skulle avlasta Dieselverkstaden, öka Nackas attraktionskraft som besöksmål och bidra till skapandet av staden med visionen Nära och nyskapande. Ett nationellt kulturcentrum måste vara inflyttningsklart år 2021 för att möjliggöra samverkan med Operan och Dramaten. I ett sådant kulturcentrum är det önskvärt att samlokalisera Forum biblioteket och en ny större konsthall, vilket skulle ersätta nuvarande konsthall i Dieselverkstaden som är för liten.

Nacka aula är en konsertsal med unik akustik. Den fortsatta stadsutvecklingen i området måste säkerställa att det inte uppstår ljudstörningar från planerade gångstråk, vägar och anläggningar i närheten av aulan. De nya fotbollsplanerna (varav en på taket på angränsande byggnad), utgör en särskilt stor risk att påverka aulans unika akustik. Eklidens skola ska byggas ut, vilket skapar förutsättningar för nya anpassade undervisningssalar för musik och kulturskoleverksamhet i nuvarande konferenscentrum i anslutning till Nacka aula/konsertsal. Utbyggnad av Ekliden skola planeras och beräknas vara klar omkring 2020. Ett nytt kulturkluster kan skapas genom att bland annat grundskolans specialsalar för slöjd, musik, bild- och form, hemkunskap kan förläggas här. Likaså kan möjligheter för Kristallens förskola, och deras behov av rum för rörelse/dans tillgodoses i dessa lokaler. Kristallen ska vara inflyttningsklar 2018.

Vilans skola står inför en ombyggnation och ska vara klar cirka 2020. En ny skola för cirka 800 elever planeras i centrala Nacka. Den ska stå klar cirka 2026.

Tabell 10. Behov av utökade lokaler och ytor för konst och kulturverksamhet i centrala Nacka-Järla-Nacka strand-Bergs Gård

Anläggningstyp	Utökad behov	Utökad yta kvm	Etapp 1=2020 2=2025	Prioritet 1=mkt hög 2= hög
Nacka aula/ konsertsal och kulturkluster	Avlastningssal/ Dansstudio Omklädningsrum Loger 4-5 små rum för musik 1 större rum för musik Bild- och formateljéer Utställningsyta Dramasal Förrådsutrymmen, kostym/rekvisita Lastkaj	Totalt cirka 450 kvm	1	1
Scen och lokaler kopplat till kulturcentrum	Scen för ca 800-1200 personer Information/foajé Publikgarderob Förråd Kontor/personalytor Café & restaurang Barnvagnsparkering Utrymme för medhavd matsäck Lastkaj angöring stora transporter.	Scen och biutrymmen 1500 kvm + tillkommande yta 1000 kvm Totalt cirka 2500 kvm	1	1

Biblioteket flyttas till kulturcentrum	Tysta rum för studier/möten. Rum för programutställningsyta. Egen entré i gatuplan.	Ingen utökad yta jämfört med dagens biblioteksytor, samverkar med kulturcentret.	1	1
Konsthall i kombination med kulturcentrum	2 parallella utställningshallar med bild- och formverkstad för publik pedagogisk verksamhet i anslutning till utställningsverksamhet Förråd Konstshop	2 x 150 kvm. För övrigt samnyttjande av ytor i kulturcenter och bibliotek enligt ovan.	1	1
Utomhusscen/dansyta för spontan kultur, pop up event.	Central placering, gärna i anslutning till kulturcentrum, stadspark, köpcentrum eller vid stråk/parker där många människor rör sig eller samlas.	80 – 100 kvm exklusive publikplatser	2	1
Skulpturpark/yta för tillfällig utställningsverksamhet i stadsmiljön.	Central placering, gärna i anslutning till kulturcentrum, torg/stadspark, köpcentrum eller vid stråk där många människor rör sig eller samlas.	Skulpturparkens mått är beroende på den planerade stadsparkens storlek	2	2
Ateljéer/produktionslokaler för professionella konstnärer	Uppmärksamma behov av ersättningslokaler och möjliga nya lokaler			

5.4 Skuru – Ektorp – Saltsjö-Duvnäs

Lilla Nacka skola berörs av tillbyggnation och Skuru skola har kapacitet för ett ökat elevantal. I skolorna ska lokaler anpassas så att de blir tillgängliga för musik- och kulturskoleverksamhet.

5.5 Björknäs – Tollare

Björknäs skola ägs av Rikshem och en mindre ombyggnation planeras. Johannes Petri skola planeras ta emot ett ökat antal elever.

5.6 Södra Boo – Boo gård

Boo Gårds skola står inför en större ombyggnation och samnyttjande av lokaler för musik- och kulturskoleverksamhet behövs för att möta den växande befolkningen. Klart cirka 2020.

Dalkarlsängens skola är en nya skola som planeras. I samma område planeras för en ny sporthall. I anslutning till den bör en danslokal byggas, alternativt kan den byggas i anslutning till Dalkarlsängens skola. Samnyttjande av lokaler måste planeras på tidigt stadium för att möta behovet från en växande befolkning. Klar tidigast 2026.

5.7 Orminge, Norra Boo, Kummelnäs

Ett accentuerat kulturstråk som binder ihop Boo Folkets hus, biblioteket och Svenska kyrkans står högt på agendan i utvecklingen av Orminge Centrum. Diskussioner förs mellan kommunen och olika fastighetsägare i området. Det finns redan i dag en brist på dans- och teaterlokaler i Saltsjö-Boo, vilket måste tas i beaktan i den fortsatta planeringen av Orminge centrum. Danshusets verksamhet som ligger i nuvarande hantverks huset i Orminge, kommer att tvingas flytta ur sina lokaler senast år 2019. Orminge skola som ägs av Rikshem står inför en ombyggnation, klart cirka 2019. Sågtorpskolan står inför en översyn av lokaler.

Myrsjöskola är under ombyggnation och anpassningar för att skapa möjligheter att utnyttja lokaler efter skoltid måste beaktas. I Myrans förskola drivs idag verksamhet för barn med funktionsnedsättningar. Frågan om utökad verksamhet för barn och ungas kreativa skapande i samarbete med Drömlokalen i Sickla bör utredas, liksom möjligheter att samverka med Värmdö kommun kring denna verksamhet som riktas till barn och unga med svåra funktionsnedsättningar. Drömlokalens verksamhet skulle även kunna förläggas i nya lokaler i Orminge skola.

Tabell 12. Behov av utökade lokaler och ytor för konst och kulturverksamhet i Orminge.

Anläggningstyp	Utökad behov	Utökad yta kvm	Ettapp 1=2020 2=2025	Prioritet 1= mkt hög 2= hög
Kulturhus – Boo Folkets Hus	Utbyggt scenrum med gradäng för ytterligare minst 150 sittande. Dans/teaterstudio Bild- och formateljé Ett antal rum för musik.	Totalt 700 kvm	2	1
Orminge bibliotek	Tysta rum för studier och möten. Rum för programverksamhet och kreativt skapande, Café	Flytt av lokal är nödvändigt för att optimera ytorna, få egen entré, placering gärna i	2	1

	Egen entré i gatuplan.	anslutning till kulturstråket		
Danslokaler	Ersättningslokaler för nuvarande aktörer vars lokal i Hantverkshuset rivs	200-250 kvm utan pelare med min 4 meter i takhöjd.	1	1
Utomhus scen/yta för tillfällig utställningsverksamhet/pop-up event i stadsmiljön.	Central placering, gärna i anslutning till kulturstråket, köpcentrum eller vid stråk/parker där många människor rör sig eller samlas.	80 – 100 kvm exklusive publikyta	2	2

5.8 Fisksätra

Generellt är det brist på anpassade lokaler och ytor för konst och kultur i centrala lägen i Fisksätra, vilket måste beaktas i all fortsatt planering. Det finns i dagsläget inte någon scen i kommundelen, vare sig inomhus eller utomhus.

Tabell 13. Behov av utökade lokaler och ytor för konst och kulturverksamhet i Fisksätra.

Anläggningstyp	Utökad behov	Utökad yta kvm	Ettapp 1=2020 2=2025	Prioritet 1= mkt hög 2= hög
Kulturkluster	Scen (publikkapacitet minst 250 sittande), anpassat för cirkusträning. Publikgarderob Dansstudio Bild- och formateljéer Dramasal Förråd i anslutning till scenrum, samt övriga förråd Utställningsyta Lastkaj Soprum/avfall Barnvagnsparkering Yta för medhavd matsäck	Totalt ca 800 kvm, med samnyttjande av ytor/lokaler med Bibliotek och eventuellt fritidsgård.	2	1
Fisksätra bibliotek	Tysta rum för studier och möten.	Inte utökande ytor med samnyttjande	2	1

	Rum för program och kreativt skapande, café, utställningsyta. Egen entré i gatuplan.	av ytor/lokaler i kulturkluster och eventuellt fritidsgård.		
Utomhusscen/yta för spontan kultur, popup event tillfällig utställningsverksamhet i stadsmiljön.	Central placering, gärna i anslutning till köpcentrum eller vid stråk/parker där många människor rör sig eller samlas.	80 – 100 kvm exklusive publikplatser	2	2

5.9 Saltsjöbaden

Centrumfastigheten i Saltsjöbaden planeras att rivras för att skapa möjlighet till bostäder och nya lokaler. Biblioteket kommer att flyttas och få ny lokal med egen entré mot torget. Saltsjöbadens teater som idag bedrivs i angränsade fastigheter till dagens centrumanläggning berörs och ersättningslokaler måste planeras. Ett nytt kulturhus med såväl bibliotek som lokaler för teater, dansstudio, utställningsverksamhet och lokaler för eget skapande bör utredas när de nya fastigheterna planeras.

Ombyggnation av Igelbodaskolan och utveckling av Samskolan är aktuellt inom områdesplaneringen. Det skapar möjligheter att utveckla lokaler i dessa skolor för musik- och kulturskoleverksamhet efter skoltid. Flytt av bibliotek, ombyggnation av Igelboda ligger i etapp A. Nybyggnation av Igelbodaskolan är planerad att starta cirka 2018/2019.

Tabell 14. Behov av utökade lokaler och ytor för konst och kulturverksamhet i Saltsjöbaden.

Anläggningstyp	Utökat behov	Utökad yta kvm	Etapp 1=2020 2=2025	Prioritet 1=mkt hög 2=hög
Kulturkluster	Scenrum/dramasal anpassat för teater och övrig scenkonst Kontorsyta och personalutrymme Dansstudio Bild- och formateljeer Rum för musikundervisning. Utställningsyta Förrådsutrymmen Soprum/avfallshandling	Totalt 300 kvm Danssal 200-250 kvm utan pelare. med minst 4 m i takhöjd. Samnyttjande av ytor/lokaler med bibliotek och fritidsgård	2	1

Saltsjöbadens bibliotek	Tysta rum för studier och möten. Rum för program och kreativt skapande Café, Utställningsyta Egen entré i gatuplan	Totalt cirka 150 kvm Vid ett samnyttjande av kulturkluster minskar behov av yta	1	2
Utomhusscen/dansyta för spontan kultur, popup event/ Yta för tillfällig utställningsverksamhet i stadsmiljön.	Central placering, gärna i anslutning till kulturcentrum, köpcentrum eller vid stråk/parker där många människor rör sig eller samlas.	80- 100 kvm exklusive publikplatser	2	2

5.10 Uppskattade investeringskostnader

I tabell femton nedan sammanfattas behoven av nya kulturanläggningar med en uppskattad investeringskostnad per anläggning fram till och med år 2030. I dagsläget är det fortfarande mycket som är oklart vad gäller samverkansparter och samnyttjande av olika slag, vilket kan få en inverkan på hur stora investeringarna kan komma att bli. Respektive kostnad bör ses som en indikation på omfattningen av aktuell anläggning. Fram till år 2030 föreslås anläggningar motsvarande en total investeringskostnad på omkring 595 miljoner kronor. Jämfört med 2015 års kapacitetsutredning är det en ökning med 220 miljoner. Det beror på att stadsutvecklingsprojekt i

Saltsjöbadens Centrum har vidareutvecklats i årets kapacitetsutredning liksom ombyggnation av Nacka aula med omgivande lokaler.

Tabell 15. Behov nya anläggningar utifrån rimligt utbud utifrån dagens brist, beräkning inflyttning och för ett önskvärt utbud

Anläggning, ny- eller tillbyggnad	Ettapp			Prioritering 1= mkt viktigt 2=viktigt	Behov av nya anläggningar till år 2030	Uppskattad investerings- utgift, mnkr
	2020	2025	2030			
Bibliotek Kvarnholmen	1			1	1	20
Utvecklat kulturkluster Älta centrum	1			1	1	75
Kulturcenter centrala Nacka	1			1	1	200
Nacka aula och angränsande ytor	1			1	1	75
Utvecklat kulturkluster, Fisksätra Centrum		1		1	1	75
Utvecklat kulturkluster, centralt Orminge		1		1	1	75
Utvecklat kulturkluster Saltsjöbadens centrum		1		1	1	75
Summa:						595

6 Slutsatser och prioriterade insatser

Nackas utveckling till stad med tunnelbaneförbindelse och centrumutveckling i alla kommundelar är en stor utmaning, samtidigt ger det goda möjligheter till utveckling och förbättring av lokaler och ytor inom kultur- och fritidssektorn. I denna kapacitetsutredning framgår att det under den närmaste femårsperioden finns behov av ytterligare totalt cirka 7 600 kvm verksamhetsyta för kulturverksamhet. Detta inkluderar inte behoven i stadsmiljön och inte heller det heltäckande behovet av lokaler för musik- och kulturskoleverksamheten. Dessa behov förutsätter en fördjupad utredning gällande vilken kapacitet som faktiskt finns tillgänglig under attraktiv tid i grundskolelokaler. Detta arbete inleds under hösten 2016. Ytbehoven förutsätter olika former av samnyttjande mellan verksamheter, vilket ställer krav på effektiva samarbetsprocesser i planering

och utformning av lokalerna. Uppskattad investeringskostnad för ovan behov beräknas till totalt omkring 595 miljoner kronor.

Baserat på den stadsplanering som kommunen lagt fram, drar kultur- och fritidsenheten slutsatsen att omkring 5 500 kvm av ovan totala ytbehov behöver vara färdigställt senast år 2021, och resterande lokalytor år 2026. Det förutsätter snabb och tydlig beslutsordning, samt en effektiv planeringsprocess mellan berörda parter, såväl inom som utanför kommunens organisation. Lokaltillgången i Boo är svag samtidigt som ökningen av antalet barn förvänts bli störst i detta område. En fördjupad kartläggning av tillgängliga lokaler och utbyggnadsplaner bör därför genomföras snarast.

Förutsättningarna att verka professionellt inom konst- och kulturområdet i Nacka behöver uppmärksammas i den fortsatta stadsbyggnadsprocessen. Kulturella och kreativa näringar är en snabbväxande sektor som bygger på ett myller av fria konst- och kulturaktörer, vilka är i behov av anpassade ytor och lokaler för att kunna verka.

6.1.1 Det här väntar om hörnet

När vi förflyttar oss framemot 2030 och föreställer oss att de nyckeltrender vi identifierat är de som påverkar oss allra mest, bedrivs bland annat kultur- och fritidsarbetet mer samlat och samordnat i kommunen. I Nacka finns numera stora delar av de olika kommunala verksamheterna samlokaliserade och såväl kommunala som privata eller föreningsdrivna aktörer samarbetar. Kommunens lokalkapacitet är anpassad efter den till nästan 50 procent större folkmängden jämfört med 15 år tidigare.

I samverkan med angränsande kommuner, liksom inom hela regionen, finns ett utvecklat samarbete för att anpassa utbudet av lokaler och verksamhetsytor efter medborgarnas behov. Eftersom en stor del av regionens lokalbestånd nu är anpassat för att fungera för många skilda ändamål kan ny efterfrågan många gånger lösas trots att behoven uppkommer snabbt, och prognoser är svåra att göra då medborgarna anpassat sina liv efter digitaliseringens nya utbud.

Medborgarna är vana vid att ta del av hela kultur- och fritidsutbudet på ett ”on-demand” orienterat sätt och är på det hela taget mycket mer kritiska och oförutsägbara i sina val och önskemål. Samverkan inom större geografiska områden är vardag och kulturlivets utveckling mot ett mer gränsöverskridande, digitaliserat och teknikkrävande utbud ställer nya krav på utformning av ytor och lokaler. De nya behoven och kraven på kommunalt utbud avseende lokaler har drivit fram en stark specialisering av varje kommuns lokal- och kapacitetutbud så att en större regional spelplan kan svara upp mot behoven gemensamt. Gränslösa kommuner är en självklarhet.

I framtidens anläggningar och lokaler för kultur- och fritidsutbud samsas olika verksamheter och gemensamt för dem alla är att de är multifunktionella mötesplatser som möjliggör interaktion för medborgare och besökare. De flesta verksamheter har en större digital närvaro som samspelar med stimulerande, attraktiva och välfungerade fysiska miljöer.

Det är en allt mer växande skara av kreatörer som bor och verkar i Nacka med omnejd. De utvecklar nya sätt att både producera och konsumera kultur och driver på utvecklingen av kreativa

processer. Att kunna verka i en attraktiv och väl fungerande miljö är ett självklart krav på de kommuner som vill dra nytta av att locka den växande ”kreativa klassen”, vilket är en förutsättning för kontinuerlig utveckling av ett dynamiskt och spännande kulturliv.

Nya oväntade mötesplatser, såväl inomhus som utomhus, har genom högst tillfälliga, mobila, temporära, men även mer permanenta välutrustade lösningar lockat kreatörer till Nacka. Medborgarna är aktivare och genomför nya spännande event och aktiviteter.

Bilaga 1.**Musikskoleverksamhet i Nackas grundskolor och övriga lokaler VT 2016**

I nedan tabeller presenteras hur musikskoleverksamheten fördelade sig i grundskolor och i övriga lokaler i kommunen under vårterminen 2016.

Tabell 1 Fördelning av musikskoleverksamhet på Sicklaön

Grundskolor och övriga lokaler	Nacka musikskola	Östermalms Enskilda musikskola	Musikania	Saltsjöbadens musikskola	Maestroakademin
Järla skola	x				
Skuru skola	x				
Duvnäs/Saltängens skola	x		x	x	
Borgvalla skola	x	x			
Castello	x	x			
Ektorps skola	x	x			
Jarlabergs skola	x				
Nacka Energihus	x				
Nacka musik- och konferens centrum	x				
Eklidens skola					
Nacka strands skola		x			x
Maestroskolan					x
Brf Fjädern (Jarlaberg)		x			
Sickla skola		x			
Vilans skola		x			
Kunskapsskolan					
Lilla Nacka					
Internationella Engelska skolan					

Tabell 2. Fördelning av musikskoleverksamhet i Boo

Grundskolor och övriga lokaler	Nacka musikskola	Östermalms Enskilda musikskola	Musikania	Saltsjöbadens musikskola
Björknäs skola	x		x	
Boo Gårds skola	x		Planerar start ht 2016	x
Orminge skola	x			
Myrsjö skola	x			
Johannes Petri skola	x	x		
Sågtorps skola	x			
Boo Folkets Hus	x	x	x	
Idunskolan	x			
Privat lokal intill Backeboskolan			x	
Privat lokal Björknäs			x	
Vittra skola			x	
Lännersta skola		x		

Tabell 3. Fördelning av musikskoleverksamhet i Saltsjöbaden

Grundskolor och övriga lokaler	Nacka musikskola	Östermalms Enskilda musikskola	Musikania	Saltsjöbadens musikskola
Igelboda skola	x			x
Neglinge skola	x			x
Samskolan	x	x	x	x
Kunskapsskolan		x		
Da Vinciskolan				x
Saltsjöbadens teater				x

Tabell 4. Fördelning av musikskoleverksamhet i Fisksätra

Grundskolor och övriga lokaler	Nacka musikskola	Östermalms Enskilda musikskola	Musikania	Saltsjöbadens musikskola
Fisksätra Folkets Hus			x	
Fisksätraskolan		x		
Akademiska skolan				

Tabell 5. Fördelning av musikskoleverksamhet i Älta

Grundskolor och övriga lokaler	Nacka musikskola	Östermalms Enskilda musikskola	Musikania	Saltsjöbadens musikskola
Älta skola	x			
Sigfridsborgsskolan	x			
Älta Kulturknut	x			
Stavsborgsskolan	Planerar start hösten 2016	x	x	
Inspira				

Öppenhet och mångfald

*Vi har förtroende och respekt för människors kunskap
och egna förmåga - samt för deras vilja att ta ansvar*